

Karnevalen i Rio är som drottningmodern i det stora karnevalsbaletet. De som vet hävdar att Rio är mäktigast, sexigast, galnast och värstingen alla kategorier.

TEXT BOBO KARLSSON FOTO RIOTUR, SCANPIX

I HÖNSHUVUD & FJÄDRAR

KARNEVAL ALSYRA

» **RÄKNA MED FYRA DAGAR** av klimax. Karnevalen i **Rio de Janeiro** är som att kombinera Broadway och Love Parade med Eurovisionsschlagertävlingen, Oktoberfest och lika delar opera, cabaret, cirkus och nyårsafton. Den mynnar sedan ut i en kostymbal i afrikanska rytmer och en orgie i utlevelser. Vana karnevalsrävar i Brasilien hävdar att den i Salvador är bäst, Recife störst och Olinda vackrast. Men Rio, den är mäktigast, sexigast och galnast av dem alla.

Vi är en liten grupp som kämpar oss upp för **Rua Saint Romans** branta backe från Copacabana. Som nästan alla bergsknallar i Rio har det sin lilla illegala *favela*. Slumstadsdel enligt somliga, enklare arbetarstadsdel enligt andra. Vi är här för att hämta våra dräkter till karnevalen i en enkel lagerlokal, för att sedan delta med bergets sambaskola i den stora stadskampen. Totalt är vi 2 500 personer som ska defilera med skolan. Temat är »*Teatro Rival, 70 anos de resistência cultural*«. Ett slags hyllning till en familjeägd teater som har kämpat på med sina artister genom alla bättre och sämre regimer Brasilien bjudit på under åren.

Vår dräkt, som består av ett höns huvud, pampiga gröna fjädrar och vida gröna brallor, är först lätt förbryllande. Någon berättar att en pjäs under militärjuntan hette *Den gröna hönan*. Sant eller ej, det känns i alla fall lättare. Løjets skimmer förvandlas till den sedvanliga berusande karnevalssatiren.

Förberedelserna har pågått i månader. Under hösten väljer de hundratals sambaskolorna som deltar sitt tema inför den kommande karnevalen, så att skrivandet av musik och text kan komma i gång i tid och

dräkter kan ritas och börja sys. Från december är det full fart på de offentliga träningarna på alla *quadras*, små dansbanor, uppe i bergen. Närmare 300 000 jobb skapas i främst Rios slumkvarter och det stora tv-bolaget, skivbolagen, företagssponsorer och lokala gangstrar kretsar alla som flugor runt denna Rios största sockerbit.

Taxibilar och karavaner med bilar rullar med en hängiven medelklass, vilt partajande ungdomar och trogna turister till stadens spännande stadsdelar – **Mangueira, Salgueira** och **Richinha**. I Rio har de samma kittling som Harlem och Bronx hade tidigare. I Rio håller alla självklart på något av de stora fotbollslagen. Men här har människorna dessutom en sambaskola, dess flagga och färger att hänge sig åt. Det är under karnevalen som de som påstås ha allt ska få låna av magin, energin och glädjen hos de som påstås ha inget.

Dagens Riokarneval är en blandning av gammal tradition och nya påhitt. De portugisiska invandrarna hade fört med sig *entrudo* från Lissabon. Ungdomar kastade smållare, skämtade grovt, tiggde presenter från förbipasserande. Så småningom övergick detta firande i religiösa teman med så kallade rancho-parader. De svarta, som främst kommit som slavar från Angola och Kongo, började spela sin musik och ta upp sina seder. Så småningom smälte Portugal och Afrika samman till en gemensam burlesk gatans karneval. Den tog till slut så vilda former att den förbjöds i mitten av 1800-talet.

Samtidigt hade de övre samhällsskikten i Rio importerat »maskeradbalen« från Venedig och Paris. Detta

Folkets karneval blir allt mer påkostad för varje år.

Släng på peruken och hoppa in i tåget. Alla är välkomna – utom de fördomsfulla ...

» Vi vänder våra glada ansikten mot juryn och borgmästaren, och viftar sambatakten med händerna sträckta mot molnen. «

var eleganta tillställningar till smäktande tongångar, oftast i teatermiljö med dyra dräkter och masker. Efter diverse förbud och moralism började allt röra på sig igen i början av 1900-talet. Samban hade letat sig ner från Bahia mot Rio vid sekelskiftet. Men först i början av 30-talet var flera stora sambaskolor i gång. Parallellt hölls den första stora stadsbalen på Teatro Municipal – en kopia av Parisoperan. Nu var det den vilda extatiska sambamusiken som förenade alla. Den musik som man bara tjugo år tidigare försökt förbjuda, som för farlig och syndig, ansågs nu vara en grundstomme i landets kultur.

Det intressanta – som nu förstärks från år till år – är att folkets och gatans karneval blir allt mer påkostad och extremt organiserad. Medan alla de stora privata balerna – som fotbollslaget Flamingos »Svarta och röda bal«, de homosexuellas »Grande Gala Gay« och överklassens olika societetsbaler på Copacabana Palace och klubben Monte Libano – för varje år tycks bli mer och mer burleska, promiskuösa och primitiva. »De fattiga drömmer om Hollywood, de rika om Kongo«, är en känd antropologs förklaring. »Fattiga människor älskar lyx, bara pryda intellektuella dras till det påvra«, säger en av sambadirektörerna uppe i favelan.

DEN NYA SANNA karnevalsglädjen är alla *blocos*. För några år sedan var de bara en handfull, nu översvämmas staden av närmare 400 gäng, som samlas, sjunger, spelar och marscherar i sambatakt och sprider sitt älskvärda kaos i olika stadsdelar, på gator och torg, framför barsserveringar – veck-

orna före karnevalen, och tätt-tätt runt de fyra sanslösa dygnen. Som allt annat i Riokarnevalen är de starkt inkluderande, öppna famnen för alla, ung och gammal, fattig och rik, svart och vit, gay och straight. Nästan alla blocos har samling, *concentração*, vid en bar. Ett av de muntrare gängen är *Suvaco do Cristo* (»Kristus armhåla«), som samlas vid Bar Jóia i *Jardim Botânico*, rakt nedanför Jesusstatyn – som för övrigt kallas »Limhamns-Jesus« på grund av cementens ursprung – och börjar ropa »armhåla, armhåla« i någon timme, innan den långa marschen tar vid. Vid baren Belmonte i *Ipanema* samlar både *Simpatia é Quase Amor* (»Sympati är nästan kärlek«) och *Banda de Ipanema* sina tiotusentals anhängare. Den senare med transvestiter, barnfamiljer, gamla farbröder, stadens gayturister och allmänt uppslupna figurer i en salig röra.

DET ÄR NÄR RIOS borgmästare på karnevalfredagen lämnar över stadens nyckel till Kung Momo, stadens fetaste man och tillika hängiven sambista, och säger att »nu är staden din i fyra dagar« som den riktiga galenskapen börjar. När de största sambaskolorna gör entré något dygn senare på Sapucaí – vid Oscar Niemyers nästan stalinistiska sambodrom – så ser ingen cementen längre. Under dessa dagar fylls Brasiliens skvalterpress med de mest extrema paparazzibilder.

Vi marscherar in i våra fjäderdräkter klockan tre på söndagsmorgonen. Våra fötter trampar frenetiskt i ösregnet och vi sjunger om »O Rival e sua história, são 70 anos de glória«. Publiken jublar, vi vänder våra glada ansikten mot juryn och

borgmästaren och viftar sambatakten med händerna sträckta mot molnen. Senare meddelar den lokala tv-stationen att vi kommit femma i division 2.

Bland de tusentals karnevaldeltagarna är det några som lyckas ännu bättre. *Beija-Flor* kammar hem vinsten för femte gången när de skildrar södra Brasiliens invandrarhistoria. En annan skola tolkar genmanipulering i sång och dans. Ytterligare en förmedlar »energins betydelse« och en tredje hyllar sin mördade beskyddare Waldeiro Paes Garcia.

Varje tävlingsmoment i karnevalen är som en ritual. *Porta-bandeira*, fanbärerskan som alltid är en stark kvinna, omges av sin *mestre-sala*, dansmästaren som är en ung balettdansande grabb. Det tunga suget från de hundratals medlemmarna och instrumenten i *bateria* får alla i gungning – alltid en pondusfylld och dramatiskt lättklädd »trummidrottning« i spetsen. Varje skola har också en känd kvinna, skolans »musa« – gärna en skådespelerska, känd fotomodell eller sångerska, eller en societetsdrottning med stark utstrålning. Sist i tåget är alltid de böljande, gungande äldre »mormödrarna«. Dessa *baianas* är en hyllning till Bahia, sambans ursprung. De snurrar fram i vackra afrikanska kreationer. De vet sin betydelse och kan få mången mer slank och halvnaken kvinna att kasta avundsjuka blickar. Och så alla vi andra tusentals utklädda efter vår skolas tema, strikt indelade i olika *alas*, vingar.

Även den glatt medryckande samban har ofta en underton av vemod. Karnevalens absolut sista ryckningar är söndagen efter karnevalen. Det unga kultgänget *Monobloco* lockar då närmare hundra tusen till slutdansen längs *Ipanemas* eller *Copacabanas* strandboulevard. När den unga massan exta-

Boka dina biljetter redan på hemmaplan. De kan snabbt ta slut ...

Visste du att ...

LÄNGST FRAM i varje sambaskola går det hundratals killar med olika slagverk. De kallas *bateria*, eller *ritmistas*. Uppgiften är att hålla en stadig och fast takt så att de övriga 3 000–5 000 deltagarna inte kommer av sig under de ca 90 minuter de paradrar. Det gäller att hålla tungan rätt i mun för att inte trilla ur rytm.

tiskt böljar fram i sin minimala strandklädsel längs havet och till sist sjunger den mest sentimentalt briljanta av alla karnevalsmelodier – *Aquarela do Brasil* från 1940 – så dallrar allt av ett slags glädjens melankoli. I detta ögonblick är det som om vi alla vet att Rio är »den bästa av alla värstingar«. Och utan solen och stranden vore allting kört. Tårarna rinner, skratten fastnar, havet smeker, solen rodnar, och alla röstar på Rio och Brasilien med sina bara fötter – oberoende av klass och bakgrund. ●

PRISKOLL

1 kopp kaffe ≈ 4 kr
1 Coca-Cola ≈ 8 kr
1 öl, 20 cl ≈ 12 kr
1 glas vin ≈ 40–50 kr
Taxi 3 km ≈ 15 kr

Förberedelserna pågår i månader. Dräkter ska sys och sambaskolorna väljer sina teman. Sedan brakar partyt loss.

Riobornas hjärtan rymmer både fotboll och samba.

Jury bedömer deltagarna efter originalitet och humor, liksom dräkterna, designen och scenografin.

RIO

KARNEVALEN

Pågår den 21–24 februari. **Ett antal olika** sambaskolor deltar i karnevalen med olika teman. Räkna med spektakulära karnevalstolkningar av genmanipulation, energins betydelse eller lättynnad salsa om Hans Christian Andersen. **De tävlande** i karnevalen bedöms på flera sätt. Temat betygsätts efter originalitet och humor. Handlar det om världsbanken ska det märkas förstas genom sång, dans och kostym. **Platser till den stora paraden** bör fixas redan på hemmaplan via resebyrå. Boka ofta via två resebyråer i Rio de Janeiro: www.compasssturismo.com.br eller www.waytogobrasil.com.br. Riobor med vanan inne drar spontant till Sambodromen först vid midnatt, när en skola redan paraderat och biljetthajarna börjar bli nervösa. Officiell information om skolorna finns på www.liesa.com.br.

HÄNG MED I TÅGET

Från december och fram till karnevalen är stämningen i topp på de olika officiella träningstempel som skolorna driver. Oftast är det fredag eller lördag som mellan 4 000 och 8 000 entusiaster och supportrar samlas, dansar till samma låt om och om igen, stannar upp och övar texter och partajar – från cirka 23 och natten igenom. Fråga resebyrå, hotellet, din bartender eller nyvunna vänner. Om du kommer någon vecka före karnevalen och hinner delta i träningspass kan du köpa dräkter och själv delta i paraden. Man bör hellre komma en eller ett par veckor före karnevalen, än

att stanna kvar efter. Det är träningarna, förspelet till karnevalen, som är det roligaste. www.cidadedosambarj.com.br **Biljettpris 35 kr för sämsta platsen, 630 kr för lite bättre och 2 000 kr för bästa turistplatserna.**

BO

SOL IPANEMA
Charmören mitt på Ipanemastranden. Det vackra folket rakt utanför fönstret. Pool på taket. Alla livliga krogar och barer runt hörnan. *Avenida Vieira Souto 320 Ipanema*
Tel +55 21 252 584 84
www.solipanema.com.br
Dubbelrum ca 1 565 kr.

ATLANTIS COPACABANA
Personlig favorit i de charmigaste bostadskvarteren. Nära stränderna vid Ipanema och Copacabana. Takpool med utsikt åt alla håll. *Rua Bulhões de Carvalho 61 Copacabana*
Tel +55 21 252 111 42
www.atlantishotel.com.br
Dubbelrum ca 640 kr.

HOTEL SAN MARCO
Enkelt och prydligt nära stranden. Vimmel av småbutiker, krogar och barer på alla tvärgator och torg runt om. Ett av de bästa fynden. *Rua Visconde de Pirajá 524 Ipanema*
Tel +55 21 254 050 32
www.sanmarcohotel.net
Dubbelrum från 310 kr lägsång, 765 kr högsång.

BEACH HOUSE IPANEMA
Ett av de mest omtyckta vandrarhemmen med egen pool. *Rua Barão da Torre 485, Ipanema*
Tel +55 21 320 226 93
www.ipanemahouse.com

Dubbelrum ca 500 kr.
Tänk på: Hotellpriserna under karnevalen är ofta dubblade eller tredubblade och låsta som femdagars-paket, men prutbara om det inte är fullbokat. Fråga resebyrå, se hemsidor. Smartast är ofta att ringa ett kort samtal direkt till hotellet.

ÄTA & DRICKA

ACADEMIA DA CACHAÇA
En smart liten bar med hundratals märkesnamn på sockerrörsbrännvin från de olika delstaterna, som blandas med alla tropiska frukter. *Rua Conde Bernadotte 26, Leblon*
Drink 60 kr.

PORCÃO IPANEMA
Folkligt, festligt, fullspikat. En av de mest framgångsrika köttkrogarna. Ett vimmel av långbord med familjer, kompisgäng, företag, fotbollsstjärnor och tv-kändisar. *Rua Barão da Torre 218 Ipanema*
Huvudrätt 300 kr.

GAROTA DE IPANEMA
Ett måste första gången i Rio. Som

roligast en lördag efter stranden med alla blöta och barfota i badbrallor och bikini. *Rua Vinicius Moraes 49, Ipanema*
Pizza till lyxpizza 50–500 kr.

BASFAKTA

Så reser du: Reguljärt med Air France, TAP och TAM via Europa direkt till Rio. British Airways, Luftansa, KLM till São Paulo som sin destination. Prisex Air France 7 495 kr t/r.
Flygtid: Ca 12 tim.
Tidsskillnad: 3–5 tim beroende på tid på året.
Transfer: Taxi fast pris ca 250 kr.
Folkmängd: Staden ca 6 miljoner inv, 10 milj med förorterna.
Språk: Portugisiska. Hyfsad spanska. Få talar engelska.
Klimat: Sol och värme året runt.
Valuta: Reais. 1 BRL ≈ 3,50 SEK.
Bankomat: Kan vara stängda kl 22–06 av säkerhetsskäl.
Information: www.brazil.org.uk. Brasilienexperten, Brasilienspecialisten, Brazil Travel, Inca Tours, Jambo Tours, Net Travel samt Framtidsresor (Göteborg) har alla högt Brasilienkunnande.

